

A Magyar Iparművészet folyóirat arculatetelemzése

AZ ÚJRAINDULÁSTÓL NAPJAINKIG

Az alábbiakban részleteket közlünk Ádám Zsófiának, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem designelmélet szakos hallgatójának szakdolgozatából, melynek témája lapunk 2018-ban megújult arculatának elemzése. A szakdolgozat fókuszában a folyóirat története, vizuális megjelenése áll. A vizsgálati eredmények összegzésével a szerző átfogó képet kíván adni a folyóirat helyéről a kortárs magyar kulturális diskurzusban, valamint arról, hogyan kezeli az az iparművészet mára flexibilis fogalmát.

Bevezetés

Az 1897-ben indult *Magyar Iparművészet* folyóirat hiánypótló tevékenységet lát el: a hazai tervezőmunkán és kézművességen alapuló szakmai eredmények közlésével bemutatja a magyar iparművészet irányzatait és publikálja a hazai iparművészek munkáit.

Az újrainduló Magyar Iparművészet mutatószámának első és hátsó borítója, tartalomoldala, valamint egy oldala (1993. december). Terv: MOLNÁR István | Front and back cover, contents page, as well as a page of the specimen issue of the restarting Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts (December 1993). Design by István MOLNÁR

A szakmai folyóirat az 1897-es indulása után negyvenhét évfolyamon keresztül volt krónikása a hazai tárgykultúrának, számolt be alkotók és alkotások jelenéről, jegyezte le az iparművészet célját és szándékait. Feladatának tekintette a múlt értékeinek feldolgozását és a történeti témák jelenkori összefüggéseinek folytonos bemutatását. A lap 1944-ben megszűnt, és 49 évnyi hosszú kimaradás után – az információtechnológiai robbanással, és a kulturális életben végbemenő szemléleti és gyakorlati változásokkal párhuzamosan – 1993-ban indult újra. Az „első mutatószámában” megfogalmazott célja szerint „a folyamatosságot szeretné visszaállítani”.¹ A folyóirat ma saját történetével és működésével ön maga demonstrálja a szakma alakulását, közvetett módon mutatja be a társadalmi és művészeti változások átrendeződésének körülményeit.

A Magyar Iparművészet szerkesztőségében zajló szellemi munkában ma is és korábban is fontos támpontot nyújt és jelentett a folyóirat archívuma. Ennek elemzésével, valamint a mai tevékenység vizsgálata mentén áttekinthető, hogyan jelenik meg a szellemi folytonosság, mik a továbbörökítés formái és eszmei sarokkövei, illetve, hogy a széles körű, művészeti tevékenységet érintő társadalmi változások milyen hatással voltak, vannak a lap megjelenésére és működésére.

Az új folyam

A rendszerváltás nyomán kapott lehetőséggel élve 1993 decemberében az első, „mutatószámmal” újraindul a Magyar Iparművészet, amely a csaknem ötven éve

megszűnt klasszikus Magyar Iparművészet folyóirat hagyományait kísérel meg folytatni, élén Fekete Györggyel, aki az aktuális időszak helyettes kulturális államtitkáráként Dvorszky Hedviggel együtt dolgozott a közönség, valamint a kultúra különböző területei közötti kapcsolat megújításán. Az Iparművészeti Főiskola akkori rektorával, Schrammel Imrével együttműködésben, a főiskola kiadásában jelent meg az első próbaszám. Az iparművészet területén alkotóknak évtizedeken át nem volt folyóirata, így az újonnan nyitott orgánus célja a dokumentáló-informáló munka mellett elsősorban a „nem létező érdeklődés felkeltése volt”.²

Kezdetben az addig kézműves-tevékenységben felhalmozódott egyéni és csoportos eredmények összegzését tűzték ki célul, a lap döntően a kézművességen alapuló iparművészeti hagyományokra és a klasszikusan szép műhelymunkákra fókuszált. Ez fokozatosan bővült az iparművészet korszerűbb területeivel, amelyekbe beletartozott a belsőépítészet, a bútorművesség, a kerámia-, porcelán- és üvegművészet, a textilművészet sokféle ága, a bőrművesség, az alkalmazott grafika, az ipari formatervezés, a díszlet- és jelmeztervezés.³ Az újraindulás első két évében az új szakterületeket ismertető tematikus számok jelentek meg, amik bemutatták, hogy milyen specialitásokkal bővült az iparművészet gyűjtőfogalma.

Az új folyamban kitűzött célok, és azok grafikai megjelenése

Egy újonnan induló sajtóterméknek – még mielőtt vizuális formában létrejönne – meg kell határoznia a szervezeti identitás tartalmi elemeit, a küldetését, céljait.

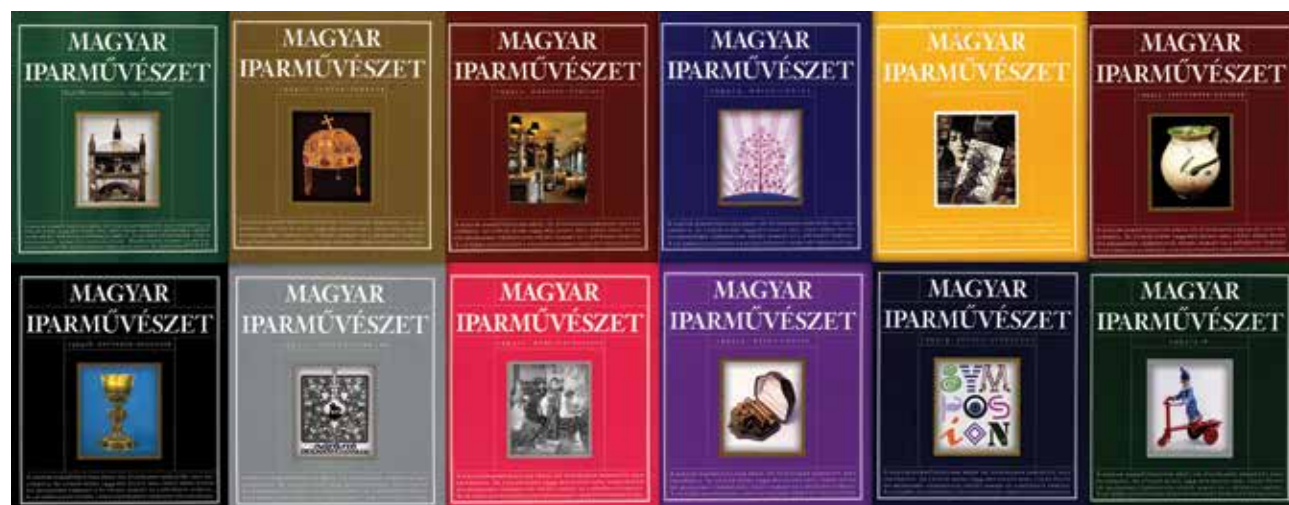
A grafikai tervező feladata az, hogy a szerzői gondolatokat megfelelően és célszerűen formába öntse úgy,

hogy a szöveget meghatározó formai elemek (a betű típusa és mérete, a sorszelesség, a tagolás) ne szakadjanak el a tartalomtól. Az egyediséghez és azonosíthatósághoz elengedhetetlen külső megjelenést az arculat biztosítja, ami ideális esetben tartalmat és minőséget is jelent az olvasók számára.

A Magyar Iparművészet folyóirat a hétköznapi sajtó eszközével élve az iparművészeti gyakorlat új színtereként jelenik meg, amiben a tömegkultúra és a művészet egymással ellentétes fogalmi bonyolódnak, mindeközben egyszerre képviseli a sokéves történetiséget és mutatja be kortárs alkotók és alkotások jelenét. Ebben a szellemi légkörben jött létre a folyóirat vizuális megjelenése, amihez nem utolsósorban a bemutatott művek is hozzájárultak, alakították a folyóirat anyagiságát, kommunikációs formáit és egyedi tulajdonságait.

Az első lapszámokat Molnár István laptervező-tipográfus tervezte sajátos, négyzethez közelálló formátummal, amit a borító jellegzetes ablakos kivágása tett karakteressé. Az ablakra emlékeztető képi elem a Corvina könyvkiadó és Dvorszky Hedvig közreműködésével született Múterem sorozaton jelent meg hasonló formában, még a Magyar Iparművészetet megelőzően. Az 1970-es években induló Múterem sorozat célja az volt, hogy új formában kísérelje meg a kortárs művészek megismertetését és a nem szakavatottakhoz való közelhozását: közvetlen bemutatásukkal betekintést nyújtott műhelyeikbe. Ezt a nyitást jelezte a bekukkantást engedő ablak, ami a sokáig elzárt művészeti tendenciák útját óvatosan, de céltudatosan kezdte megnyitni. A Magyar Iparművészet borítóján ez az ablak középre igazítva, stancolva jelent meg és szolidan uralta a borítót egészen a 2018-as arculatváltásig.

Ez a kivételes nyomdai megoldás jó alapot adott arra, hogy felkeltse az érdeklődést, és felfedjen magából valamit

Az újrainduló Magyar Iparművészet mutatószámának és első két évfolyamának címlapjai. Terv: MOLNÁR István és az 1994/3-as számtól SZABÓ J. Judit | Cover pages of the specimen issue and of the first two volumes of the restarting Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts. Design by István MOLNÁR and from Issue 3/1994 by Judit J. SZABÓ

már a lapozgatás előtt. Az új folyam első két évfolyamában az ablakos kivágás mellett a fényes kartonborítón és az élénk színekben is megjelentek a hatáskeltés eszközei, a négyzetes formátum pedig megkülönböztető jegyként tartósságot kódolt a folyóiratba, minősége megüzente a szellemi és fizikai túlélés szándékát, tükrözte dokumentatív és archiváló jellegét. Az első két év profilszámai, felmérve az ötvösművészet, kerámia, textilművészet és még számos szakág alkotásait, szinte alternatív kiállítóhelyként funkcionáltak, és ehhez friss lendülettel a belévek is alkalmazkodtak.

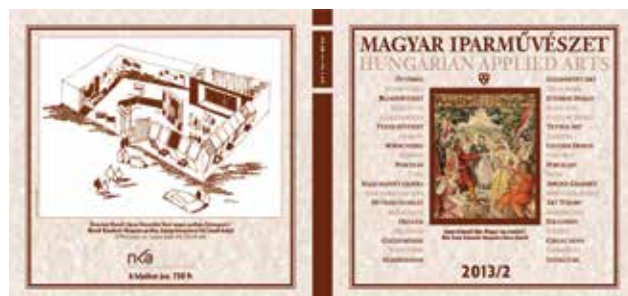

A Magyar Iparművészet 2009/1. számának címlapja.
Terv: Tandem Grafikai Stúdió | Cover page of Issue 1/2009 of Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts.
Design by Tandem Graphic Design Studio

A borító megjelenését az első két évfolyam során egyfajta matematikai rend jellemzi: a lapszélről 1 centiméterre egy fehér keret keretezi a címlapot, az oldal összképét rendező vékony vonalak geometriai tagolásokat alakítanak ki a kivágott ablak körül. A keretezés, ami a folyóirat elődjének belvéit is sok évfolyamon keresztül meghatározta, az új folyam során is hasonló dilemmával van jelen: míg az első két évfolyam során az egész borítót a vonalrendszerek tagolják, a harmadik évfolyamban csak a keret jelenik meg, az arculatváltás előtti néhány évfolyamban pedig teljesen eltűnik a borítótól. A logotípus fehér betűképe négyzetes formájával szintén követi ezt a geometriai rendezettséget és tisztaságot. Betűtípusa a barokk, talpas antikva, a Jansonból eredeztethető, ami Misztótfalusi Kis Miklós betűmetsző, nyomdász életművének része. A Janson-antikva egy magas társadalmi kultúra megszemélyesítése – írja Molnár József.⁴ Súlyos és szembeötlő, mégis

megőrzi a vonalak élénkségét, az alap- és segédvonalak vastagságának különbségei erőteljesen jelennek meg. A folyóirat külső megjelenésének kialakításában fontos szerepet játszottak a történetiség elvei, mindez pedig a kor szellemének befogadható formában jelent meg.

A mutatószám hátoldali borítóján nagytíva jelenik meg a művészcímer, ami három tükörpajzsot tartalmazó címerpajzsból áll. Az embléma kisebb formátumban egészen a 2017/8. számig kíséri a folyóiratot, hol a borítón, vagy a belévek lapjain.

A Magyar Iparművészet 2013/2. számának első és hátsó borítója.
Terv: Tandem Grafikai Stúdió | Front and back cover of Issue 2/2013 of Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts.
Design by Tandem Graphic Design Studio

A lapszámok jellegét már a kezdetektől bőséges színes képanyag határozta meg, ami a belső oldalak természetét is formálta. A sorkizárt szövegtömbök feszes, geometrikus elrendezést teremtnek a belvéken, változó méretűek és oldalanként a számuk is változik, ami dinamikusan formál egy-egy oldalképet. A kifogástalan tartalmi összeállítás mellett a bőséges mondanivaló okozhatta, hogy az első években még előfordultak egyenetlen szövegeképek, szóköz méretugrások, az elrendezések hajlamosak voltak felbolygatni az olvasási rendet, viszont ezek a későbbi számok alkalmával fokozatosan korrigálódtak.

A folyóirat tervezői feladatait az 1996-os első számtól kezdve a Tandem Grafikai Stúdió készítette Faragó István tervezőgrafikus vezetésével (Árendás József időleges közreműködésével). A Tandem 1992-ben alakult és kitűzött célja, hogy a könyvnyomtatás hosszú fejlődése

A Magyar Iparművészet 2015/3. számának oldalpárja.
Terv: Tandem Grafikai Stúdió | A spread of Issue 3/2015 of Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts.
Design by Tandem Graphic Design Studio

során időtállóan bizonyult betűkultúra helyét a digitális tipográfia áramlatai mellett megtartsa.⁵

A Magyar Iparművészet 2018/7. számának első és hátsó borítója, valamint egy oldalpárja. Terv: Tandem Grafikai Stúdió
Front and back cover, as well as a spread of Issue 7/2018 of Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts. Design by Tandem Graphic Studio

Az 1996-os évfolyamban négy szám jelent meg, a borító ettől az évtől sok évfolyamon keresztül egységes színű lett. A tematikus számok kifutását jelzi, és nem elhanyagolhatóan az anyagi nehézségeket, hogy a folyóirat később világos matt kartonra váltott. A borítón csak a külső keret maradt meg, a vékony, oldaltagoló vonalak helyett két sávban kaptak helyet a kivágott ablak körül a tematikák és műfajok, jelezve a vegyes, sokszínű tartalmat.

A 2005-ös évben a folyóiratnál is bekövetkezett a képi fordulat. Változott a folyóirat formátuma, megnövekedett a lapméret, hogy a nagyobb fotók megjelenésére is lehetőség nyíljon. Az oldalak kulcselemei a képek lettek, merészen, néha a margón túl a lapszélig kifutva jelentek meg, néhol keretezve, egy-egy oldalon háttérfedésben, körülhúgva. A folyóirat 2013-ig követte ezt a 200 x 285 mm-es álló formátumot, majd Kiss Éva főszerkesztésével a lap visszatért a korábbihoz hasonló négyzetes formátumhoz, egészen a 2018-as évfolyam utolsó előtti számáig.

A 2018-as arculatváltás

Ha nem romlott el, ne javítsd meg! – sok éven keresztül ez volt a tervezői hozzáállás a folyóiratokkal és magazinokkal kapcsolatban. Mára a változások korában élünk, a folyóirat-tervezés folyamatosabb munkát igényel, mint valaha.⁶ A sajtótermékek esetében különösen szükség van a figyelemfelkeltés eszközeire, az olvasói érdeklődés

könnyen kimerül, ha egy folyóirat nem elég innovatív, nem követi le a kor változásait.

A tudományos és szakmai folyóiratoknak éppúgy megvannak a sajátos tervezési és gyártási kihívásai, mint a népszerű hétköznapi magazinoknak, különösen, ha arculatváltásról beszélünk. Egyrészt, a hűséges, elkötelezett olvasói csoport, amely érdeklődést mutat a tartalom iránt, már kiépített bizonyos elvárásokat a folyóirattal kapcsolatban, ennek tiszteletben tartása pedig az első és egyik legfontosabb szempont. Másrészt, az újratervezés nagy lehetőség – a célok sokszor a népszerűbb, hétköznapi médiában megjelenő sajtótermékekéhez hasonlatosak: erős szerkesztői hang, az olvasókör bővítése, a megjelenés folyamatos frissülése.

A Magyar Iparművészet logotípiájának változása 1898-tól 2018-ig, SCHERER József gyűjtése, és az új logotípiát
The changing logotype of Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts from 1898 to 2018, collected by József SCHERER, and the new logotype

A szerkesztőségben már korábban is napirenden volt a formai megújulás igénye,⁷ a meglévő arculat már kiszolgált a korát, a felfrissülés pedig a gyorsan változó információs és vizuális áramlatok között valóban időszerűvé vált.

2018-tól Simonffy Szilvia művészettörténész vette át a lap főszerkesztését, az elkövetkező években pedig a folyóirat működése új lendületet kapott. A megújulás időszerűségét az új főszerkesztő hangsúlyozta a 25 éves jubileum közeledtével: „A jubileum alkalmat adott nekünk, a kiadásban felelősséget vállaló szakembereknek arra, hogy szerepünk, feladataink újragondolását követően az alapítók célját megerősítsük és azt a jövőben megújult formában közvetítsük.”⁸

Az alapítók által kitűzött fő tartalmi irányvonal változatlan maradt: továbbra is a kézművészen alapuló kortárs magyar iparművészet és tervezőművészet eredményeiről adni folyamatos tájékoztatást.

A lapot szakmai folyóiratnak határozta meg a bizottság, nem szerették volna, ha szélsőségesen az ismeretterjesztés vagy a tudományosság irányába mozdul el. A tartalmi szerkesztés elve azon a szilárd – lapalapítói – állásponton

alapul, hogy az egyetlen ilyen irányú szaklapként sem a szakágak természete, sem gyakorlóinak stílárís vagy filozófiai megközelítése nem játszhat szerepet a közölt anyagok válogatásában. Mércéje tehát egyedül a minőség lehet. Ugyanakkor érzékeny egyensúllyal támogatja a kézművészen alapuló iparművészetet és a design szimbiózisát mint speciális hazai jelenséget.

Az üzenet és a tartalomba vetett hit tehát továbbra sem változott gyökeresen, az arculatváltás mégsem csak a grafikai elemek megújulását jelentette. Az új elvek, a kortárs szemléletmód hangsúlyosabb megjelenése a folyóirat mélyebb struktúráit is érintette, amelynek célja, hogy a tartalmat hívogatóbbá, és újra éledőbbé tegye, fiatal publikálókat és olvasókat egyaránt vonzzon. A folyóirat a Művészet és Pedagógia, a Tárgyközelben, valamint a Tárgyközelben – Műhelyvallomás rovatokkal bővült, a szakágak aktualizált felsorolásába bekerült az animáció, digitális művészetek, divattervezés, környezettervezés, valamint a látványtervezés. Cél volt, hogy a kortárs szemlélet kerüljön előtérbe, a történeti témák terjedelme lapszámonként legyen kevesebb. „...terveink szerint

SCHERER József borítótérvei a Magyar Iparművészethez, 2018
Cover designs by József SCHERER for Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts, 2018

SCHERER József és NAGY Norbert borítótérvei a Magyar Iparművészethez, 2018
Cover designs by József SCHERER and Norbert NAGY for Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts, 2018

nagyobb hangsúlyt kap a mindennapjainkra, így életminőségünkre hatással lévő használatitárgy- és környezetkultúra, a művészeti oktatás és pedagógia, valamint várhatóan több tematikus számmal jelentkezőnk majd [...]. Közös érdekünk, hogy a folyóirat demonstrálja a kortárs iparművészet magas színvonalát, életképességét és létjogosultságát, a művek és produktumok jelentőségét és alkalmazhatóságát, nem utolsósorban tükrözzön kortárs szemléletmódot is.”⁹ – és ezt saját megjelenésével is bemutassa.

Az arculatváltást vizuálisan a minőség, valamint a szakmai igényesség határozta meg, mindezek mögött pedig végig jelen volt a kiadvány történelmi múltja.

A szerkesztőbizottsági döntések

A 2018-as év folyamán végbement tervezés során szempont volt a műtárgycentrikusság, a folyóirat hagyományának, klasszikus megjelenésének tiszteletben tartása, a tartalom komolyságához illeszkedő, ám korszerűbb látvány. Az újrainduláskor megjelent első két évfolyam színes borítójú számainak finomsága és arányossága a szerkesztőbizottságtól egyöntetű méltatást kapott, ami megalapozhatta a szerkesztőségben azt a szemléletmódot, ami az új arculat kialakításában szerepet játszott.

Közeledett a 25 éves jubileum, a lapalapítók Scherer József designert kérték fel az új arculatterv kidolgozására, a megújulás levezénylésére. A szerkesztőbizottság tagjaként Scherer József jól ismerte a lapot, szakmai tapasztalata megkérdőjelezhetetlen volt. Scherer elképzelései között a klasszikus megjelenést előnyben részesítő, azt újragondoló tervek, valamint néhány egészen új látványt nyújtó tervek mellett szerepelt a korábbi ablak-kivágásos, konzervatívabb látványt adó változat is, de minden borító immár a korábbi négyzetes formátumtól eltérő, 200 x 285 mm-es méretben (ami korábban is előfordult a lap történetében) jelent meg. 2018 nyarán született meg a döntés a klasszikus stílust megtartó, de frissebb látványt, ablak nélküli, álló formátumot mutató arculatról. Scherer József Nagy Norbertet kereste meg az újonnan elkészült logotípiával, és azzal a felkéréssel, hogy vegyen részt a lap új grafikai arculatának és tipográfiai terveinek kidolgozásában, illetve legyen a későbbi számok grafikai tervezője.

Simonffy Szilvia rövid, lényegre törő irányelvet fogalmazott meg az arculatváltással kapcsolatban: elsődleges a klasszikus, hagyományokat megjelenítő értékrend, a műtárgyak tisztelete és magas szakmai igényű megközelítése, és hogy mindez méltó formában kerüljön átadásra. A folyóirat ezért a legigényesebb nyomópapírt, a fényes műnyomót használja, amely mindkét oldalon mázolt, színes kiadványok, albumok, reprodukciók készítésére alkalmas.¹⁰

A lap kulcselemei továbbra is a fotók maradtak, ezért esett a választás a klasszikus magazin formátumra. Nagy Norbert így foglalta össze a grafikai változásokat: „A lap vágott mérete 200 x 285 mm, egyszerűen nagyobb és élvezhetőbb léptékben tudja bemutatni a műveket. És azért is előnyös, mert a teljes ívbe beleférnek az oldalak kifutókkal, nyomdai jelekkel stb., ami a fenntarthatóság esélyeit növeli.” A mű az első számú érték, amit tisztán és érthetően szeretne kommunikálni a lap. Emiatt a kizárólag nagy felbontású, jó minőségű képek csak teljes egészükben kerülnek az oldalakra. Semmiképp sem futhat beléjük szöveg, felirat, nem kollázsolhatók, nem vághatóak le. „Ennél a kiadványnál nem lehet a képekre törölni, semmilyen formában. Ami pedig a folyóiratoknál, magazinoknál bevett dolog. Nekem ez volt a legnagyobb kompromisszum. Én a betűre is képként tekintek, ha ez épp beleolvad vagy rácsúszik, vagy valamilyen közelségbe, interakcióba kerül egy képpel, abban nem látok semmi kivetnivalót. Itt más a stílus, más a hangnem, mondhatnám: ezért is tekinthető egyedinek a lap megjelenése.”¹¹

A Magyar Iparművészet 2018/8. 25 éves jubileumi számának címlapja. Arculatterv: SCHERER József. Grafikai tervezés: NAGY Norbert
Cover page of Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts Anniversary Issue 8/2018. Magazine identity design: József SCHERER. Graphic design: Norbert NAGY

Nem a képek formátumának kell igazodnia a folyóirat igényeihez, hanem a folyóirat hasábjai igazodnak a fotókhoz, a művekhez. A folyóirat azért van, hogy a műveket a legnagyobb tiszteletben tartva mutassa be – ez Simonffy Szilvia és Nagy Norbert szerint is a lap egyik legfontosabb missziója. „Mindennek a méltóságát meg kell adni.”¹² A folyóirat úgy kezeli a műveket, mintha egy múzeum kitüntetett helyének alternatívájaként működne.

Borító

A folyóiratok borítója fontos feladatot lát el: még mielőtt kezünkbe vesszük, üzenetet küld a lap személyiségéről. Egyedülálló és jól látható részek, amelyek elsőként keltenek valamilyen benyomást és ígérnek valamit a tartalommal kapcsolatban. A vizuális elemek, az elrendezés, a színek, a betűk összehatásának észlelése már megelőzi az értelmezés folyamatát, érzelmeket vált ki, és központi szerepet játszik abban, hogy egyáltalán a kezünkbe vesszük-e a folyóiratot vagy magazint.

A Magyar Iparművészet 2020/6. számának címlapja és hátsó borítója.
Terv: NAGY Norbert | Cover page and back cover of Issue 6/2020 of Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts. Design by Norbert NAGY

A Magyar Iparművészet 2019/5. számának címlapja és hátsó borítója.
Terv: NAGY Norbert | Cover page and back cover of Issue 5/2019 of Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts. Design by Norbert NAGY

A Magyar Iparművészet 2022/6. számának címlapja és hátsó borítója.
Terv: NAGY Norbert | Cover page and back cover of Issue 6/2022 of Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts. Design by Norbert NAGY

A Magyar Iparművészet különös ismertetőjegye sok éven keresztül az ablakos kivágás volt. A megújulás során csak egy szerkesztőbizottsági tag támogatta, hogy ez az új arculatban tovább éljen, így a grémium csaknem egyhangúlag a klasszikus stílust megtartó, de frissebb látványt, álló formátumot mutató borító mellett döntött. Az bizonyos volt, ahogyan eddig is, hogy az ablakban megjelent képek, tárgyak és alkotások ezután is a borítóra kerüljenek, ezentúl poszterszerűen, a logotípiával együtt jelenjenek meg, lapszámról lapszámra változatosan alakítva a borítót. A borítóra került műtárgyfotók esetében is a legfontosabb a minőség és az arányok: nemcsak a kép arányai, de a szakágaké is. Igyekeznek mindig körültekintően, a különböző szakágakat egyensúlyban bemutatni. A kortárs szemlélet a borítókon manifesztálódik. Míg korábban a címlapok ablakaiban gyakran szerepelt történelmi műtárgy, addig a jubileumi számtól kezdve kizárólag kortárs mű kerül a címlapra, legfeljebb a hátsó belső borítón látunk régebbi műveket. Nem mellőzhető, hogy az új formátum négy, teljes értékű borítóoldalt kínál a reprodukcióknak. (Ezért az impresszum megjelenítése az első belső borítóról átkerült a hátsó belső borító előtti oldalra.)

A borító felosztása klasszikus rendet követ, négy geometriai egységre osztható: fehér keret, fentről lefelé fekete téglalap, vékony, változó színű sáv, és alatta a lapszámonként változó műtárgy helye, amely 18,4 cm x 20,8 cm függőleges téglalap, a borító 67 százalékát teszi ki, a kép dominanciájával tehát poszterszerű borítónak számít. A fekete téglalapon szíkontrasztosan jelenik meg az új logotípiá, bár a címsor felső sora – a Magyar szó mindig más színnel jelenik meg – olykor csak finom, árnyalatnyi kis különbségei nem tekinthetők kontrasztnak. Az Iparművészet fehér világító erejével csúcsosodik ki a fekete háttér előtt.

A Magyar Iparművészet 2019/4. számának címlapja, első belső, hátsó belső és hátsó borítói. Terv: NAGY Norbert | Cover page, inside front, inside back and back covers of Issue 4/2019 of Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts. Design by Norbert NAGY

Az új logotípiában megváltozik a betűk karaktere: korszak szerint a klasszicista kategóriából a legrégebbi klasszicista serif betűből, a Bodoniból indul ki. A betű története és kialakulása mögött áthatóan jelen van a kézművesség: a hajszálvonalas betűk a 18. század második felében váltak népszerűvé, a rendkívül vékony betűszálak miatt kiváló kézügyességre volt szükség a betűmátrixok elkészítéséhez.

Közkedvelt kutatási terület a tipográfia területén, hogy betűtípusok specifikus vizuális jellemzőit meghatározott általános érzelmi hatásokkal hozzák összefüggésbe, illetve gyakori megjelenéseik alapján kulturálisan is elhelyezzék őket. A Bodoni klasszikus, elegáns, tiszta, olvasható,¹³ az álló vonalak teljesen függőlegesek, a vonalvastagságok kontrasztosak, az összehatás elegánsabbá és légiesebbé válik, a derékszögű betűtalpak határozott benyomást keltenek. A Bodoni betűtípus formális és időtálló, gyakran használatos luxus- és high-end márkák logóiban, címekben és kiadványaikban. Az elegancia, a magas minőségre való törekvés anyagi formában is megnyilvánul: a borító 250 grammos matt műnyomó.

A logotípiá formálisát az R betű hullámzó lába és a G betű egyedi hurka oldják, erősítve a Magyar szó tágabb konnotációját. Az íves betűformák tengelye függőleges, a serifeket és a szárat összekötő eddig ívelt könyökök eltűnnek. Az új betűk egy merevebb, elegánsabb csatlakozást kapnak.

A borító rendje klasszikusnak mondható, a szöveg és háttér kontrasztja dinamikát ad az oldalnak, az időtálló logotípiá pedig magas színvonalra, eleganciára utal.

„Vessünk pillantást a jubileumi szám címlapjára, amely üzenetértékű. A Magyar Iparművészet logotípiá – a borítóra választott kép¹⁴ kompozíciójával együttműködve – klasszikus oszlopokon nyugszik, amelyek egy központi motívumot kereteznek. Középen egy állatot formázó

kerámia növénytartó áll, amelyből egy zöldellő fa, valódi élet sarjad, mögötte egy kinyíló kétszárnyas ajtón át sejtelmesen beáradó fény invitálja az érdeklődőt, lapozgatásra az olvasót. A nemzeti értékre való utalás a címsor piros-fehér és a lomb zöld színeiben realizálódik. A képi rend, nyugalom és szimmetria klasszikus értékrendet közvetít.”¹⁵

Képi anyag

A képek a laptükörön belül a meghatározott sáv szabályai szerint helyezkednek el, illetve egy-egy számmal előfordul, hogy kimozdítják az oldalképet, és szabadon kifutnak a lapszélig. A gazdag képanyag, a művek bemutatása kulcsfontosságú tényező a folyóiratban, viszont elsősorban a szövegnek alárendelve, kiegészítő, magyarázó szerepet tölt be. A képek legtöbbször a szövegfolyamban jelennek meg, változóan a lap alsó, középső vagy felső részén, emiatt előfordul, hogy a szöveg nem tud tömbben maradni.

Belívek

A lap tervezője az oldalpárok kompozícióját az anyag elemeiből alakítja ki, amelyek a mondanivalót hordozó grafikai elemek. Amit elsőként érzékelünk, az oldal arányai – ami annak a felületnek az arányait jelöli, amelyen belül a formák megjelennek. A folyóirat szempontjából a formátum adja a rendelkezésre álló teret, amihez a benne elhelyezett formák viszonyulnak. A lapméreten belül a margók meghatározásával jön létre a laptükör, ami létrehozza az oldalpárok arányrendszerét. Ebben a képmezőben használatos alkotóelemek, formák állnak a tervezés középpontjában. A látvány alkotóelemei alatt alakzatokat, vonalakat, textúrákat, szavakat, képeket, és az

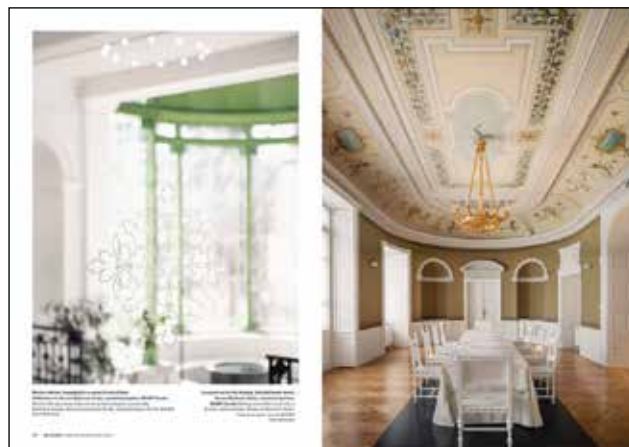
üres tereket értjük. Ezek lehetnek pontosan meghatározott vizuális egységek, mint a táblázatok, iniciálék, vonalak, keretek, grafikonok, piktogramok, de a vizualitás egésze és a valódi üzenet sokkal inkább ezek kombinálása és kölcsönhatása során alakul ki.

A Magyar Iparművészet 2022/6. számának oldalpárja. Terv: NAGY Norbert
A spread of Issue 6/2022 of Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts.
Design by Norbert NAGY

A Magyar Iparművészet oldalai kétsávos elrendezésűek, ezek alakítják az oldalak belső rendjét. A lineáris belső szerkezete tömbös, soroyent alkalmaz, ami biztosítja a címek, ábrák, sorok helyét, hogy a kiadvány lapjain a szövegsorok ugyanabban a tartományban helyezkedjenek el. Az oldalakat a sorkizárt, egyforma szélességű két szöveghasáb alakítja statikussá.

„A belívek alapbetűtípusa a Garamond, a Robert Slimbach által 1989-ben digitális felhasználásra optimalizált, újratervezett, Adobe Garamond vezérvonala, kiegészítő fontja a Mark Simonson által tervezett Proxima Nova. [...] Próbáltam elhagyni a sallangokat, az a minimális játék a főcímekekkel pedig talán szükségesnek

A Magyar Iparművészet 2022/3. számának oldalpárja. Terv: NAGY Norbert
A spread of Issue 3/2022 of Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts.
Design by Norbert NAGY

mondható, hogy a későbbiek során legyen mit elhagyni... A Garamond egy hibátlan és elegáns antikva betűtípus, 500 éve állja a sarat. Ha jól bánsz vele, meghálálja. Egy modern groteszk kiegészítő fontként csak erősíti a bizalmat a látvány irányában. A divathullámok itt nem igazán játszottak szerepet.”¹⁶

Szimmetrikusnak nevezzük az oldal elemeinek olyan elrendezését, amikor azok az oldal középpontján áthaladó függőleges tengely két oldalán tükörszerűen helyezkednek el. A szimmetrikus oldalelrendezés nyugodt, kiegyensúlyozott hatást kelt, és többnyire a klasszikus stílus sajátja.¹⁷ Az oldalpárokon egyszerre megjelenő vízszintes és függőleges irányú képek néha inkább feszültségre építenek, a fényes műnyomó papír csillogása pedig tovább fokozza az oldalpárok erőteljes látványát. Az oldalak kialakítása sajátos keretein belül változatos, amit a képek mérete, formátuma ural.

A folyóirat belső oldalai követnek ugyan egy bizonyos arányrendszert, de a képekből kifolyólag inkább változatosnak mutatkoznak az elrendezés tekintetében. Ritmust a szöveghasábok egymás melletti ismételt megjelenése mutat, a belíveken a margókon és hasábközökön kívül nem szervező erő az üres terület. Az oldalaknak van némi sematikuságuk, mégsem uralkodik egyhangú rend. A folyóirat belső vizuális architektúrája részben követi a klasszikus tipográfia irányait, de egy-két megoldása modern elveket is magába foglal.

A Magyar Iparművészet 2021/4. számának oldalpárja. Terv: NAGY Norbert
A spread of Issue 4/2021 of Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts.
Design by Norbert NAGY

Összegzés

A Magyar Iparművészet közel százharminc éves múltjából adódik, hogy a magas szakmai igény és a minőségi megjelenés mellett az egyik legfontosabb irányelvként a klasszikus értékeket követi. Az immár harminc éven

keresztül működő új folyam hűsége olvasótábort alakított ki, a kezdeti lendület megalapozta a sikeres működést, a kitűzött célokat igyekezett a válságos időszakokban is teljesíteni. Korát eleven erővel kiszolgálta, vizuális megjelenése az újrainduláskor egyszerre volt innovatív és értékörző.

A Magyar Iparművészet 2022/5. számának oldalpárja. Terv: NAGY Norbert
A spread of Issue 5/2022 of Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts.
Design by Norbert NAGY

A misszió azóta sem évült el – de a teljesség igénye miatt bővült. A vizuális megújulás valóban időszerűvé vált, célja a klasszikus hagyományokkal és a mai frissebb vizuális eszköztárral kifejezni a változást. A folyóirat megjelenésének stílusa igazodik az időtlen formákhoz, a divatirányzatokat a hosszú évek során kialakult tradíciók miatt nem integrálja.

A digitális és nyomtatott sajtó viszonyát éles szembeállítás helyett érdemes cizelláltan értelmezni. Kétségtelen, hogy a globalizált kommunikációs techno-

A Magyar Iparművészet 2019/3. számának oldalpárja. Terv: NAGY Norbert
A spread of Issue 3/2019 of Magyar Iparművészet / Hungarian Applied Arts.
Design by Norbert NAGY

lógia megváltoztatta a periodikák, újságok és nyomtatott kiadványok hagyományos szerepét az információ terjesztésében; azok olyan lényegbeli sajátosságait gyengíti, mint a közösség, a szerialitás és a térbeli terjesztés kulturális ereje. A lapalapítás története, a lapalapítók és főszerkesztők értékrendje és elvei erősen befolyásolják a megfogalmazott szervezeti és szerkesztési filozófiát, és meghatározzák azokat a láthatatlan értékeket, amelyek a folyóiratban a témaválasztáson, a nyelvezeten, a szimbólumokon és a vizuális megjelenítésen keresztül kifejezésre jutnak. A Magyar Iparművészet esetében szellemi továbbörökítésről beszélhetünk, aminek nyomai elsősorban a szellemi és tartalmi térben keresendők, de önkéntelenül is lefordítódnak és teret nyernek a folyóirat vizualitásában is.

ÁDÁM Zsófia
designteoretikus

1. A mutatószám borítóján szereplő ars poetica részlete. *Magyar Iparművészet*, 1993. december.
2. Dvorszky Hedvig MMA Portréfilm, 2023.
3. Dvorszky Hedvig: A magyar iparművészet és tervezőművészet helyzet-elemzése. *Magyar Művészet*, 2013/1, 87–101.
4. Molnár József: Misztótfalusi Janson-antikva betűinek dicsérete. In: Uő: *Misztótfalusi Kis Miklós*. Balassi Kiadó, Budapest–Berlin, 2000.
5. <http://tandemgrafika.hu/about>
6. Jandos Rothstein: *Designing Magazines. Inside Periodical Design, Redesign, and Branding*. Allworth Press, New York, USA, 2017.
7. Kiss Éva főszerkesztősége idején (2016–2017 fordulóján) meghívásos pályázatot hirdettek Szabó Emma Zsófia szervezésében Jánosi Nikolett, Nagy Norbert és Sipos Balázs grafikusművészek részvételével. A pályázat sikertelenül zárult, mert a szerkesztőbizottság egyik tervet sem érezte igazán megfelelőnek. Felkérésre Faragó István és Sára Ernő is készített új arculatterveket, amelyeket szintén elvetett a bizottság.

8. Simonffy Szilvia: Köszöntő. *Magyar Iparművészet*, 2018/8, 2.
9. Uő: Köszöntő. *Magyar Iparművészet*, 2018/1, 3.
10. A szerző interjúja Simonffy Szilvia főszerkesztővel, 2023. április 12-én. Kézirat.
11. A szerző interjúja Nagy Norbert grafikusművésszel, 2023. április 17-én. Kézirat.
12. Részlet az interjúból, lásd 10. jegyzet.
13. Aleksandar Donev: „Which Typefaces do you use most in your designs?” In: *Typography in Advertising*. PhD diss, Tomas Bata University in Zlín, 2015.
14. A felhasznált képet Kelemen Csaba készítette Szabó Edit *Tame Wolf* kerámia növénytartójáról.
15. Simonffy Szilvia ismertetése a 2018/8-as szám borítójáról, lásd 10. jegyzet.
16. Nagy Norbert-interjú, lásd 11. jegyzet.
17. Énekes Ferenc: *A kiadványszerkesztés*. 1–3. Egyetemi jegyzet. Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola, 2014.

A szöveg Ádám Zsófia A Magyar Iparművészet folyóirat arculelemzése – A folyóirat története és jelentősége indulásától napjainkig című szakdolgozatának szerkesztett összefoglalója. A szakdolgozat a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem designelmélet szakján 2023-ban készült, a konzulens Horányi Attila volt. A cikk képanyagát a szerkesztőség archívumából válogattuk.